

Κοσμική Μεσαιωνική
Αρχιτεκτονική στα Βαλκάνια
1300-1500
και η Διατήρησή της

επιμέλεια

Slobodan Ćurčić και Ευαγγελία Χατζητρούφωνος

ΑΙΜΟΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ

III. ΦΡΟΥΡΙΑ

III. 9. RUMELI HISAR, ΤΟΥΡΚΙΑ

ZEYNEP AHUNBAY

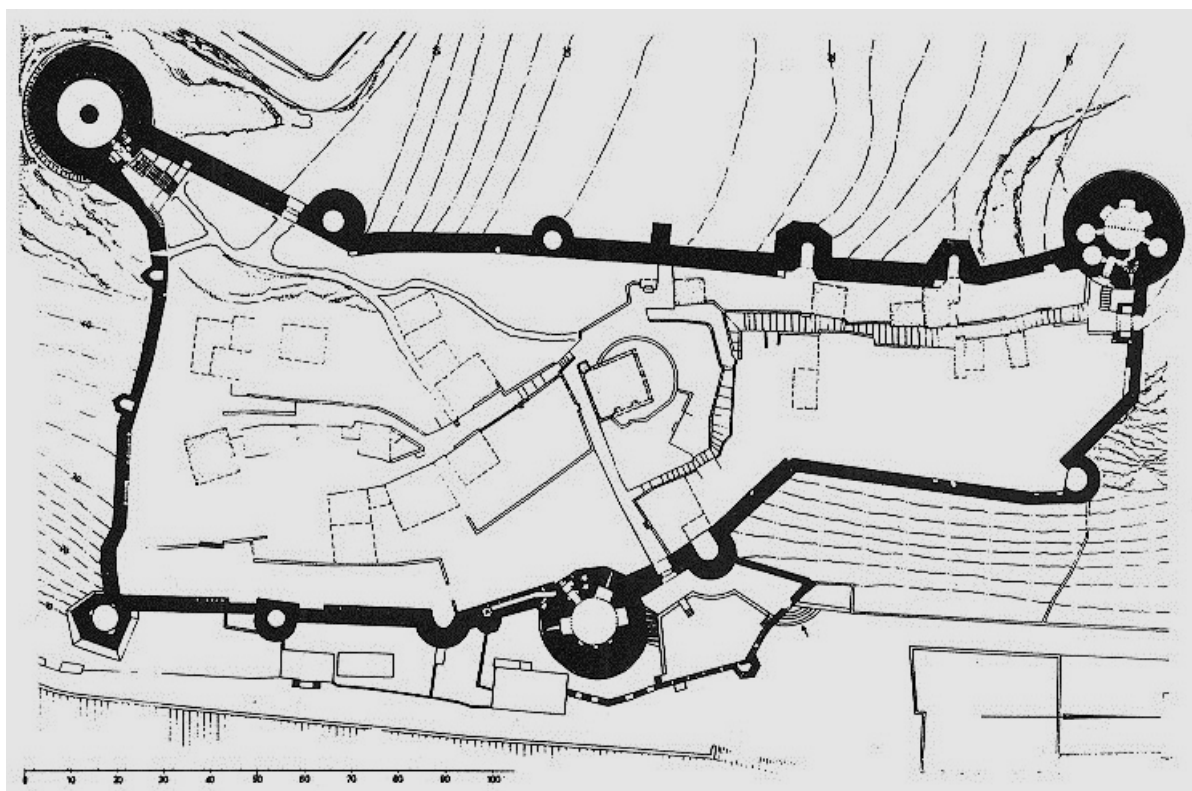
Το Rumeli Hisar (το Κάστρο της Ρούμελης) το έχτισε ο Οθωμανός σουλτάνος Μεχμέτ Β΄ έναν χρόνο πριν ξεκινήσει την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης. Στόχος του ήταν η απόλυτη κυριαρχία στα δύο στενά βόρεια και νότια της Κωνσταντινούπολης, δηλ. στον Βόσπορο και στα Δαρδανέλλια, για να μπορεί να διασχίζει κατά βούληση τη θάλασσα του Μαρμαρά, εμποδίζοντας έτσι την άφιξη οποιασδήποτε βοήθειας προς την πόλη από το Αιγαίο ή από τη Μαύρη Θάλασσα.

Το φρούριο Rumeli Hisar βρίσκεται στο στενότερο σημείο του Βοσπόρου, που απέχει από την ασιατική ακτή περίπου 660 μ. Σε συνδυασμό με το Anadolu Hisar (φρούριο που έχτισε ο Βαγιαζίτ Α΄) στην απέναντι πλευρά του Βοσπόρου και τα ισχυρά ρεύματα που ανάγκαζαν τα πλοία να μην απομακρύνονται από την ακτή, τα Στενά μπορούσαν να ελέγχονται με διασταυρούμενα πυρά και από τις δύο πλευρές.

Οι προπαρασκευαστικές εργασίες, με αρχιτέκτονα τον Muslihudin, άρχισαν το φθινόπωρο του 1451 με χτίστες που κλήθηκαν από διάφορες επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η κατασκευή ξεκίνησε στις 15 Απριλίου 1452 και ολοκληρώθηκε σε απίστευτα σύντομο χρονικό διάστημα: στις 31 Αυγούστου του ίδιου χρόνου. Αναφέρεται ότι δούλεψαν 1.000 χτίστες και πάνω από 2.000 εργάτες. Ο Μεχμέτ Β΄ κατένειμε τις ευθύνες της κατασκευής, της χρηματοδότησης και της εποπτείας των κεντρικών πύργων σε τρεις από τους βεζίρηδες του. Ο βόρειος πύργος φέρει το όνομα του Saruca Paşa, ο νότιος του Zağanos Paşa και ο τρίτος, κοντά στην ακτή, χτίστηκε από τον Halil Paşa.

Το φρούριο έχει μήκος περίπου 250 μ. (από βορρά προς νότο) και πλάτος 125 μ. (από ανατολάς προς δυσμάς). Ο σχεδιασμός του επηρεάστηκε έντονα από την τοπογραφία της περιοχής. Τρεις μεγάλοι πύργοι και δεκατρείς δευτερεύοντες ή μικρότεροι προμαχώνες συνενώθηκαν με τείχη πάχους 3-5 μ. Δύο από τους μεγαλύτερους πύργους βρίσκονται στην

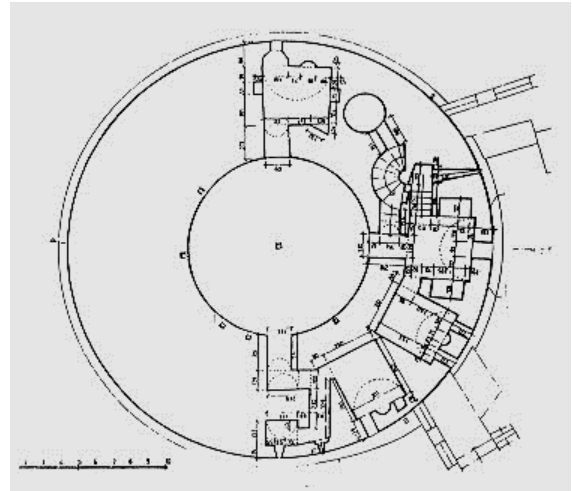
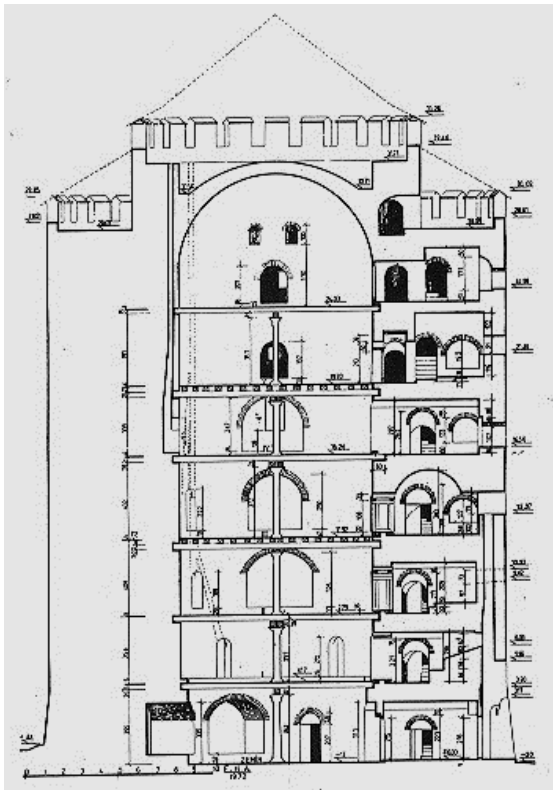
κορυφή δύο λόφων. Το τείχος που τους ενώνει έπρεπε να διασχίσει μία κοιλάδα, διαγράφοντας μια κυρτή γραμμή που ανεβαίνει και κατεβαίνει το λόφο ανάμεσα στους πύργους του Saruca Paşa και του Zağanos Paşa. Τα τείχη προς βορρά και νότο υψώνονται σε βραχώδες έδαφος. Καθένα ενισχυόταν με δύο μικρότερες προμαχώνες.

Το κάστρο έχει τρεις εισόδους. Η κύρια είσοδος βρίσκεται στην ανατολική πλευρά, δίπλα στον πύργο του Halil Paşa και προστατεύεται από προπύργιο. Ο Tursun Beg, ο ιστορικός του Μεχμέτ Β΄, αναφέρει ότι 20 κανόνια τοποθετήθηκαν πίσω από τα ανοίγματα του προπύργιου. Το νότιο άκρο του προπύργιου δέχτηκε οχλήσεις από την κατασκευή παράκτιων κτισμάτων, κατά πάσα πιθανότητα στα τέλη του 18ου αιώνα. Υπάρχουν δύο ακόμη πύλεις, μία στη δυτική πλευρά δίπλα στον πύργο του Zağanos Paşa και μία κοντά στον πύργο του Saruca Paşa, η οποία βλέπει προς τον βορρά. Μία επιγραφή σε πλάκα πάνω από την είσοδο του πύργου του Zağanos Paşa αναφέρει ως ημερομηνία ολοκλήρωσης της κατασκευής του κάστρου τον μήνα Receb του έτους 856 της Εγίρας (= 1452). Μια άλλη επιγραφή στη νοτιοανατολική γωνία του πολυγωνικού πύργου αναφέρει ότι χτίστηκε από τον Zağanos Paşa. Ο δευτερεύων αυτός πύργος, όπως και οι κύριοι, έχει κεκλιμένη βάση, λεπτομέρεια που αποσκοπούσε να κρατήσει τον εχθρό μακριά από τους πύργους, βελτιώνοντας έτσι την άμυνά τους.

Οι κύριοι πύργοι έχουν διάφορα μεγέθη. Ο μεγαλύτερος, ο πύργος του Saruca Paşa, έχει διάμετρο 28,60 μ. και ύψος 32 μ. Οι τοίχοι του ισογείου έχουν πάχος 7,5 μ. Μόνον ο πύργος του Saruca Paşa διατηρεί άθικτα τα πατώματά του. Αρχικά οι πύργοι είχαν ξύλινες κωνικές οροφές καλυμμένες με περίβλημα από μόλυβδο, αλλά δεν έχουν διασωθεί.

Οι πύργοι του Saruca Paşa και του Zağanos Paşa έχουν κυκλική κάτοψη. Σύμφωνα με τον Tursun Beg, οι πύργοι αυτοί είναι 'firengi' δηλαδή δεν ανήκουν στην τουρκική παράδοση. Ο πύργος του Halil Paşa, από την άλλη πλευρά, έχει πολυγωνική κάτοψη με 12 πλευρές. Οι τοίχοι του έχουν πάχος 6,50 μ. στο κάτω και 2,5 μ. στο πάνω τμήμα τους.

Το φρούριο κτίστηκε βιαστικά με πλίνθους και χοντροπελεκημένη πέτρα από το Karamürsel και γκριζογάλαζους ασβεστόλιθους από τις ακτές του Βοσπόρου, καθώς και με αρχαία κιονόκρανα και στήλες από τα παρακείμενα ερείπια. Οι στρώσεις των πλίνθων, τα γεωμετρικά σχήματά τους και οι οδοντωτές ταινίες είναι τα απέρριπτα στοιχεία εξευγενισμού στο εξωτερικό του πύργου του Zağanos Paşa. Στην ανατολική ανύψωση του πύργου του Halil Paşa, δύο διακοσμητικά πλαίσια εμπλουτίζουν την απέρριπτη υφή του τοίχου.

Το οχυρό έχασε τη στρατηγική σημασία του μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης, οπότε άρχισε να χρησιμοποιείται σαν αποθήκη και, αργότερα, σαν φυλακή. Μέσα στον περίβολό του αναπτύχθηκε ένας μικρός οικισμός από σπίτια αξιωματούχων. Ο Μεχμέτ Β΄ έχτισε επίσης και ένα μικρό τέμενος, κάτω από το οποίο υπήρχε μία δεξαμενή, στο κέντρο του περιβόλου. Μετά τις ζημιές, λόγω του σεισμού του 1509, το φρούριο επισκευάστηκε, ενώ σημαντικές εργασίες επισκευής ακολούθησαν στα χρόνια του Σελίμ Γ΄ (1789-1807), καθώς και το 1953 υπό την αιγίδα του Τουρκικού Υπουργείου Πολιτισμού. Πριν την τελευταία αναστήλωση κατεδαφίστηκαν τα ξύλινα σπίτια του 19ου αιώνα που υπήρχαν μέσα στον περίβολο. Οι εργασίες αναστήλωσης έγιναν από την αρχιτέκτονα M. Eyüboğlu και τους συναδέλφους της.

Το Rumeli Hisar είναι σήμερα μουσείο. Στη θέση του τεμένους, από το οποίο διασώζεται μόνο ένας μιναρές, υπάρχει σήμερα ένα υπαίθριο θέατρο. Τα καλοκαιρινά βράδια οι οχυρωματικοί χώροι φιλοξενούν συναυλίες και θεατρικές παραστάσεις.

ZEYNEP AHUNBAY

9. RUMELI HISAR, ΤΟΥΡΚΙΑ Βιβλιογραφία σσ. 357-358

Ayverdi, E. H. *Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri (1451-1481)*, v. 4 (Istanbul 1974), σ. 626-62.

Eyice, S. "Rumeli Hisarı" in *Istanbul Ansiklopedisi*, v. 6 (Istanbul 1993/4), σ. 355-57.

Gabriel, A. *Châteaux Turcs du Bosphore* (Paris 1943), σ. 29-75.

Goodwin, G. *A History of Ottoman Architecture* (London 1971), σ. 103-6.

Kritovoulos (of Imbros), *History of Mehmed the Conqueror*, ed. Ch. Riggs (Princeton 1954), σ. 16-17.

Müller-Wiener, W. *Bildlexikon zur Topographie Istanbuls* (Tübingen 1977), σ. 335-37.

Summer-Boyd, H. and J. Freely, *Strolling Through Istanbul* (Istanbul 1972), σ. 488-89.

Tursun Beg, *Tarih-i Ebul Feth* (Istanbul, n.d.) σ. 41-45.

Δημοσιεύτηκε στο apan.gr για να συνοδεύσει την Ταυτότητα του Κάστρου της Ρούμελης

